

عنوان مقاله:

بازخوانی مولفه های گفتمان مدحی نظامی گنجوی در دیباچه اقبال نامه، بر بنیاد نظریه فرکلاف

محل انتشار:

پژوهشنامه ی متون ادبی دوره ی عراقی، دوره 3، شماره 3 (سال: 1401)

تعداد صفحات اصل مقاله: 23

نویسندگان:

نعمت الله ایرانزاده - دانشیار زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

سجاد منیعی - دانشجوی دکتری زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

خلاصه مقاله:

اقبال نامه آخرین مثنوی نظامی گنجه‌ای است که بخشی از دیباچه‌اش حاوی ستایش ممدوح است. نورمن فرکلاف، زبان‌شناس انگلیسی، از بنیان‌گذاران تحلیل گفتمان انتقادی است. فرکلاف برای تحلیل متون، الگویی سه‌بعدی پیشنهاد داده است: توصیف، تفسیر و تبیین. هدف نهایی او، روشن‌ساختن ارتباط میان متن، گفتمانی که متن در آن تولید می‌شود و مناسبات قدرت و ایدئولوژی و هم‌مونی است تا سرانجام مشخص شود که متن گفتمان و ایدئولوژی مسلط را بازتولید می‌کند، به چالش می‌کشد، یا تغییر می‌دهد. پرسش این است که نظامی در مدح پادشاه، با گفتمان مسلط چه مواجهه‌ای داشته است؟ دریافتیم که با وجود چندین گفتمان، گفتمان اشعری- صوفیانه، گفتمان اصلی است که اگرچه گاهی به‌چالش کشیده می‌شود، در مجموع نظامی آن را به نفع شاه و در جهت تداوم سلطه‌اش بازتولید می‌کند. شاعر در مشروعیت بخشی به ممدوح، به خوبی توانسته است از ظرفیت‌های واژگانی و دستور زبانی-گزینش واژگان و تعبیرات خاص، حسن تعبیر، تقابل معنایی، وجه اخباری افعال، استفهام، جملات معلوم، ضمائر و قیود- و اصول عقاید اشاعره بهره بگیرد.

کلمات کلیدی:

نظامی، اقبال‌نامه، تحلیل گفتمان انتقادی، نورمن فرکلاف، مدح پادشاه

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1607004>

